

VROUWELIJKE AUTEURS VAN RENAISSANCEDRAMA

S.P. Cerasano en Marion Wynne-Davies (eds.), *Readings in Renaissance Women's Drama. Criticism, History, and Performance 1594-1998*, London en New York: Routledge, 1998, 322 p (ISBN 0-415-16443-5 [pbk] en ISBN 0-415-16442-7 [hbk]).

Wat deze beknopte geschiedenis van het drama geschreven door vrouwen uit de vroeg-moderne periode duidelijk maakt, is dat in de laatste jaren van de twintigste eeuw schrijfsters als Mary Sidney, Elizabeth Cary, Mary Wroth en zoveel anderen niet werden ontdekt, maar herontdekt. Dit blijkt al uit het eerste deel van het werk: *Early Commentaries*. De selectie teksten die hier worden aangeboden tonen aan dat de toneelstukken van de vrouwelijke renaissanceauteurs wel degelijk bekend waren en vaak werden geprezen, vanaf de zestiende tot in de twintigste eeuw. De belangstelling ervoor was dus ongetwijfeld continu. Dat de term 'early' niet al te letterlijk moet worden genomen, wordt geïllustreerd door de aanwezigheid van teksten van Virginia Woolf en T. S. Eliot. Het interessante aan dit Deel I is dat hierin niet alleen een kritisch referentiekader voor de toneelstukken zelf wordt geboden, maar ook een historiserende context voor de recentere kritische essays die te vinden zijn in Deel II en Deel III.

Deel II is getiteld: *Contexts and Issues*. In de eerste drie essays wordt de sociale context geschetst waarin de dramaschrijfsters uit de Renaissance moeten worden gesitueerd: enerzijds is er het koninklijk hof, anderzijds het Engelse landhuis. Het is duidelijk dat - zoals later door Virginia Woolf in *A Room of One's Own* zal worden gesteld - geen enkele vrouw uit de middenklasse, hoe getalenteerd ook, voor het Elizabethaanse publieke theater had kunnen schrijven. In de drie volgende essays wordt nagegaan hoe vrouwen toegang kregen tot het drama via zijdelingse kanalen, met name door als beschermvrouwen op te treden, als toeschouwers en als mede-eigenaressen van theaters. Het laatste essay gooit het over een heel andere boeg; daarin wordt onderzocht hoe die toneelstukken de dag van vandaag met succes kunnen worden opgevoerd.

De veertien essays in Deel III handelen elk over één specifieke dramaschrijfster uit de vroeg-moderne periode en ze zijn chronologisch geordend, overeenkomstig de levens- en productieperiode van elke auteur. Het gaat achtereenvolgens over Elizabeth I, Jane/Joanna Lumley, Mary Sidney, Elizabeth Cary, Mary Wroth, Jane Cavendish en Elizabeth Brackley, en tenslotte Margaret Cavendish. Ook in de manier waarop de essays werden geconcipeerd is een duidelijke evo-

lutie waar te nemen. De lezer ziet een progressie van baanbrekend commentaar naar echt revisionistische lezingen. Bovendien worden in de meeste gevallen interessante suggesties gedaan voor verder onderzoek.

Wat mij in dit deel het meest heeft geboeid zijn de studies over Mary Sidney. Tot voor kort was het immers zo dat zij permanent in de schaduw was gebleven van haar beroemde broer, Sir Philip Sidney, na wiens dood zij veel tijd heeft gependeed aan het uitgeven van zijn werken. Haar eigen literaire productie werd gezien als een veredeld afkooksel van zijn talent en genialiteit. Nu is echter bewezen dat dit beeld helemaal niet strookt met de werkelijkheid. Mary Sidney - na haar huwelijk werd ze Mary Herbert, Countess of Pembroke - vertaalde een hele reeks stukken, maar het interessantste is haar vertaling én bewerking van Robert Garniers *Marc Antoine* als *The Tragedy of Antonie*, gepubliceerd in 1592.

Het stuk is geschreven in de Franse neo-Senecaanse traditie, voor een elite-publiek en het was eerder bedoeld om gelezen dan om opgevoerd te worden. *Antonie* wordt gekenmerkt door verfijnd taalgebruik en moreel besef, maar de erin verwerkte ideeën en opvattingen zijn gedurfd en soms subversief in de context van de zestiende-eeuwse ideologie en cultuur. Het stuk stelt de conventionele definities van mannelijke en vrouwelijke deugdzaamheid in vraag, verwerpt de gevestigde opvatting dat openlijke vrouwelijke seksualiteit samengaat met losse zeden, en onthult de psychologische en seksuele complexen van de politieke machthebbers. Bovendien wordt in *Antonie* het beeld van de overspelige minnaars met veel sympathie geschetst.

Vooraf de visie op Cleopatra, die stevast werd voorgesteld als de ultieme verleidster, is merkwaardig te noemen. Mary Sidney toont ons evenwel een Cleopatra volledig ontdaan van politieke motieven en uiterst standvastig in haar loyaliteit ten opzichte van haar geliefde. Het stuk legitimeert zelfs Cleopatra's relatie met Antony door gebruik te maken van de conventionele huwelijksterminologie. De overspelige liefdesaffaire wordt een "holy marriage" genoemd; Cleopatra is geen concubine maar een "wife kindhearted"; Antony is haar "dear husband" en hun kinderen "our dear babes". Op die manier wordt impliciet het huwelijk tussen Antony en Octavia geannuleerd en wordt de liefdesrelatie voorgesteld als de meest authentieke van beide.

Nog op een ander domein is het stuk revolutionair: hoewel Cleopatra's moederrol fel in de verf wordt gezet, propageert het allermindst de conventionele ideeën over het moederschap. Integendeel, het toont dat het instinct van de min-

nares sterker is dan dat van de moeder. In het conflict tussen moederliefde en romantische liefde, kiest Cleopatra voor de laatste. Antony's liefde is voor haar "More deare then Scepter, children, freedome, light". Nergens blijkt dat haar dit wordt verweten. Impliciet verheerlijkt het stuk dus de seksuele liefde en ondermijnt het het moederschap.

Geen wonder dat de feministische literatuurkritiek zo enthousiast is over *Antonie* en over zijn auteur. Maar ook voor wie minder op dit terrein is geëngageerd vormen zij een bijzonder interessant studieobject. Tijdens de Hoghton Tower Conference (21-24 juli 1999) organiseerde Marion Wynne-Davies, co-auteur van *Readings in Renaissance Women's Drama*, een 'rehearsed reading' van *The Tragedy of Antonie* waaraan de congressangers konden deelnemen. Ongetwijfeld een interessant experiment.

Readings in Renaissance Women's Drama kan een 'eye-opener' zijn voor diegenen die dit boeiende onderzoeksdomein verder willen exploreren. Het bevat enerzijds essays die deel uitmaken van een omvangrijker eerder gepubliceerd werk, anderzijds ook stukken speciaal voor dit boek geschreven. In de lijst van medewerkers vallen een reeks bekende namen op: Margaret J. M. Ezell, Margaret Ferguson, Alison Findlay, Jean E. Howard, om er maar enkele te noemen. De leesbaarheid is groot, wat betekent dat het boek niet alleen geschikt is voor lesgevers en onderzoekers, maar dat het ook voor studenten toegankelijk is. Eén kritische noot moet ik toch laten horen: zelden heb ik een wetenschappelijke studie gelezen waarin zoveel overlappingsen voorkomen. Wellicht is dit toe te schrijven aan het hele opzet, en dus onvermijdelijk. Dit neemt niet weg dat het, zelfs voor de welwillende lezer, irriterend werkt. Maar de balans is ongetwijfeld positief en het boek is beslist een aanrader.

Nicole ROWAN